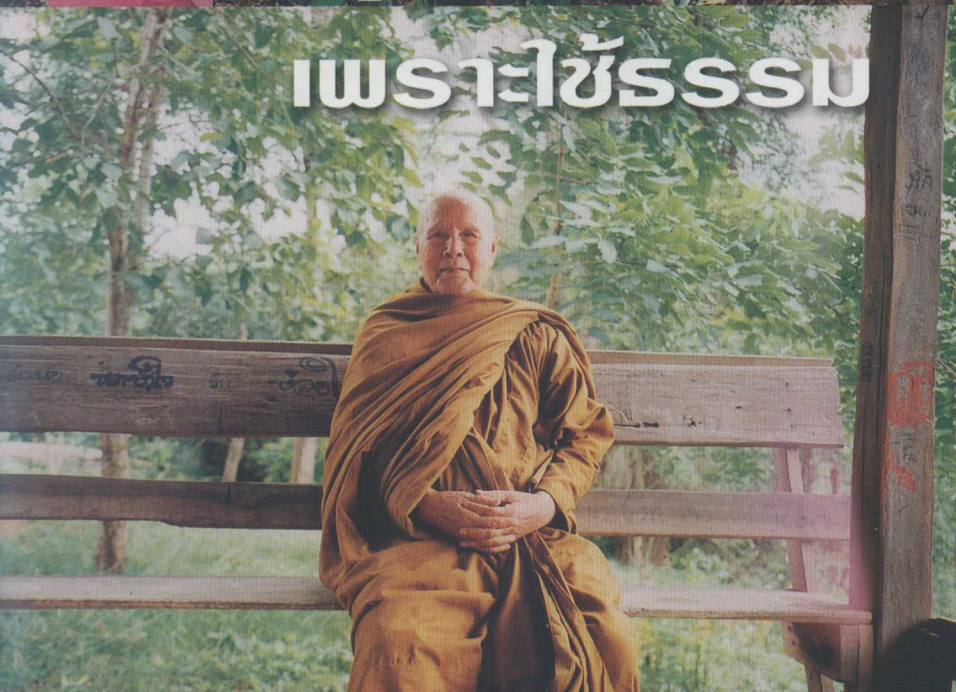
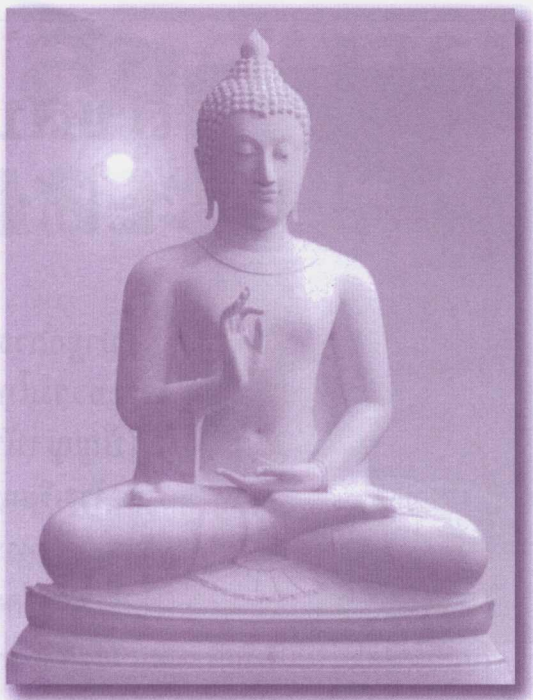

สุขสบาย

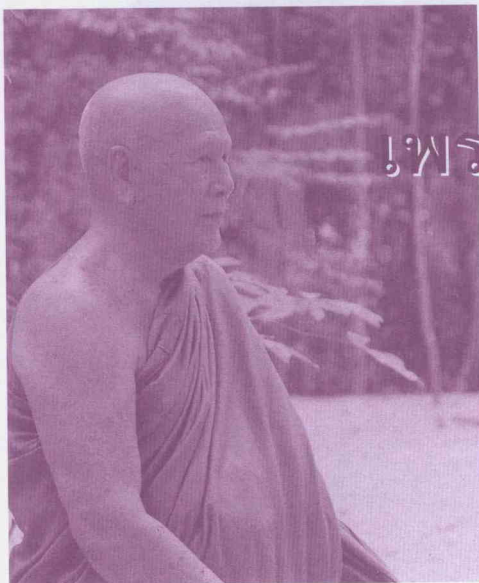
เพราะธรรม

สุขสบาย เพราะใช้ธรรม

ปัญญาบัณฑิตกฤ

สุขสบาย เพราะใช้ธรรม

ปราชญ์ธรรม โดย
พระธรรมโกศาจารย์
(ปัญญานันทภิกขุ)
ณ โรงเรียนพุทธธรรม
วัดชลประทานรังสฤษฎ์
๑ สิงหาคม ๒๕๒๕

จัดพิมพ์โดย

กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนห้องสมุดศาลาจำปีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนเสถียรธรรม เสถียรธรรมสถาน

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้ ประสงค์จะช่วยเผยแพร่เป็นธรรมทาน

ติดต่อโดยตรงได้ที่ ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๕๘๓-๔๒๔๓, ๕๘๔-๓๐๗๔

ภาพปก : ได้รับความเอื้อเฟื้อจาก พระสมพงษ์ มหาบุญญ และ พระถนอม เนกขัมมโร

อาสาสมัครพิมพ์ต้นฉบับ : อ.ศศิกานต์ พรหมมี

แม่พิมพ์ โดย สุเนตรฟิล์ม โทร.๘๐๓-๒๒๔๔

พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ จำกัด โทร.๕๘๓-๕๐๐๑, ๕๘๔-๒๒๔๑

สุขสบาย เพราะใช้ธรรม

ปัญญาบัณฑิต

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ญาติโยมหาที่นั่งให้เรียบร้อย เก้าอี้มีว่าง ช้างในก็มีว่าง เดินเข้ามาที่ว่าง นั่งให้เรียบร้อย ช้างนอกก็นั่งให้เรียบร้อย อย่าเดินไปเดินมาให้วุ่นวาย เดินเป็นเวลา นั่งเป็นเวลา นอนเป็นเวลา กินก็ให้มันเป็นเวลา ไม่พรว่เพรื่อ ต้องรู้จักแบ่งเวลา เวลาไหนควรนั่ง-นั่ง เวลาไหนควรเดิน-เดิน เวลาไหนควรยืน-ยืน เวลาไหนควรพูด-พูด แต่เวลาไหนไม่ควรพูดอย่าพูด ไม่ควรเดิน ไม่ควรนั่ง โดยเฉพาะเวลานี้เป็นเวลาที่จะต้องนั่งสงบจิตสงบใจให้ทั่วทั้งบริเวณลานไม้และที่อื่นๆ ที่พอจะนั่งลงได้ อย่าเที่ยวเดินไปเดินมาให้วุ่นวายรบกวนสมาธิคนอื่น

พวกขับรถก็หยุดรถ อย่าขับเข้ามาในบริเวณถนนสายนี้

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๔

ในขณะที่เขาฟังธรรม โดยเฉพาะพวกมอเตอร์ไซค์นี่อย่าเข้ามาเด็ดขาด เพราะว่าป็นรถที่ก่อความรำคาญให้แก่คนอื่น เสียงมันดัง ไม่ค่อยจะรู้จักเวล่ำเวลาอยู่เหมือนกันพวกมอเตอร์ไซค์ เช่นเวลาไปจอดไว้ เขากำลังฟังเทศน์ พอจะไปก็สตาร์ท ดิ่ง..ดิ่ง..ดิ่ง หนวहुคนอื่น เขาเรียกว่าคน**ไม่มีความคิด** ไม่นึกว่าคนอื่นเขาจะรำคาญ เขาต้องการความสงบใจ

คนเรามันคิดไม่ค่อยได้ เรื่องอะไรที่ควรไม่ควรนี่คิดไม่ค่อยได้ ถ้าคิดได้คนมันไม่ฆ่ากัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะต่างก็เห็นอกเห็นใจแก่กันและกัน แล้วก็มีเรื่องเกรงใจกัน

คำว่า “เกรงใจ” ในภาษาไทยนี้มีความหมายดีมาก เกรงใจกัน เกรงใจไม่อยากจะทำอะไรให้ใครรำคาญ ไม่อยากจะสร้างปัญหาคือความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ใครๆ เขาเรียกว่ารู้จักเกรงใจคน คนเราถ้ารู้จักเกรงใจคนแล้ว ก็เรียกว่าเป็นคนรู้จักกาลเทศะ พระพุทธศาสนาเรียกว่า“**กาลัญญู**” ผู้รู้จักเวลา รู้จักเหตุการณ์ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง รู้เหตุรู้ผล รู้อะไรต่างๆ อย่างนี้ทำให้เกิดความสะดวกสบาย ในการที่จะเข้าไปติดต่อกับคนอื่นที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องอะไรต่างๆ

วันนี้อากาศภายนอกค่อนข้างจะครึ้มหน่อย แต่ว่าไม่ต้องตกใจ ฝนก็คงจะไม่ตกลงมาในตอนนี้อย่างไรก็ตามเพียงแต่ว่าเมฆมากหน่อยเราก็นั่งกันให้สบายๆ เพื่อรับฟังธรรมะอันเป็นหลักคำสอนในทางพระศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

ธรรมะนี้เป็นสิ่งที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน คือใช้ทุกเวลานาที ใช้ทุกครั้งที่เราจะทำอะไรต่างๆ ไม่ว่าเราจะคิด เราจะพูด เราจะทำอะไร เราจะไปสู่สถานที่ใด เราจะเกี่ยวข้องกับใคร ก็ต้องใช้ธรรมะทั้งนั้น ถ้าไม่ใช้ธรรมะแล้วก็เกิดปัญหายุ่งยากขึ้นในชีวิตด้วยประการต่างๆ บรรดาปัญหายุ่งยากทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของเรานั้นไม่ได้เกิดจากอะไร เกิดจากเราเองนั่นเอง

“ความเปลอ”หรือ“ความประมาท”ก็คือการไม่ใช้ธรรมะ เมื่อไม่ใช้ธรรมะ มันก็เปลอ เหมือนคนเดินไม่ใช้ธรรมะก็สะดุดบ้าง ตกร่องบ้าง ก้าวบันไดพลาดแข่งหักขาหักไปบ้าง นั่นเพราะไม่ใช้ธรรมะในการเดิน ในการยืน ในการนั่ง ในการทำ ในการพูดในการคิด ต้องใช้ธรรมะอยู่ตลอดเวลา ธรรมะนั้นเรียกว่า“สติ”

“สติ” คือความรู้สึกตัวในขณะที่เราทำอะไรๆ ไม่ทำโดยไม่รู้ตัว ถ้าทำโดยไม่รู้ตัวเรียกว่า“ประมาท” หรือ เป็นคนเปลอ เปลอเมื่อใดเกิดทุกข์เมื่อนั้น เปลอเมื่อใดก็เสียหายเมื่อนั้น ไม่ว่าเรื่องอะไรเปลอไม่ได้ เพราะฉะนั้นจะต้องระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา ในการกระทำอะไรต่างๆ

ความระมัดระวังนั้นแหละคือการปฏิบัติธรรม ที่เราพูดกันว่า ปฏิบัติธรรม..ปฏิบัติธรรม พูดให้เข้าใจง่ายก็หมายความว่ามีความระมัดระวังในการคิด ในการพูด ในการกระทำ ในการคบหาสมาคมติดต่อกับคนนั้นคนนี้ แม้ขณะที่ขับรถยนต์ไป

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๖

ถ้าขับด้วยความไม่มีธรรมะมันก็เสียกัน เมื่อตะกี้ก็นั่งรถผ่านมา ไม่น่าจะชนกัน คือรถเก๋งกับรถสองแถวเกิดไปชนกันเข้า เสียหายทั้งสองฝ่าย ที่ได้เกิดเสียหายก็เพราะว่าไม่มีธรรมะในขณะขับรถ คือไม่ระมัดระวัง รู้แล้วว่าฝนตก ถนนอาจจะลื่นก็ได้ ถ้ารู้ว่าถนนลื่นก็ค่อยๆ ไป อย่างรวดเร็ว อย่ารีบร้อน เราไปด้วยความระมัดระวัง มันก็ไม่เกิดความเสียหาย คนบางคนขับอยู่เลนซ้ายเลนหนึ่ง แต่ทำไมไม่รู้ทำไมถึงดันมาอีกเลนหนึ่ง สิบล้อผ่านมาพอดีก็โครมเข้าให้ ทั้งสองคนได้รับบาดเจ็บ ต้องนำไปส่งโรงพยาบาล อันนี้คือการไม่ได้ปฏิบัติธรรม เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมนะคือการทำตนให้ปลอดภัย เราปฏิบัติธรรมนี้ทำให้เราปลอดภัย ทำให้เราเจริญ ทำให้เราก้าวหน้าในชีวิตการทำงานด้วยประการต่างๆ แต่ถ้าเราไม่ใช้ธรรมะเมื่อใด ก็เกิดปัญหาเกิดความทุกข์เมื่อนั้น

เรื่องโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นในร่างกายของเราก็เกิดขึ้นจากเราไม่ปฏิบัติธรรมเหมือนกัน เช่นว่า ร้อนกระแทบเย็น เย็นกระแทบร้อน ทีนี้เราก็ไม่ระมัดระวังในการที่จะทำอะไรในขณะที่เราหลับเรานอน เราทำอะไรอยู่ ไม่ระวังเนื้อระวังตัว มันก็เกิดกระแทบกันขึ้น เช่น ไม่ระวังตัวตอนหัวค่ำมันร้อน พอตีกขึ้นมันเย็น เราไม่เอาผ้าคลุมหน้าอกไว้ไม่ห่มไว้ พอเย็นเข้าหลับไม่รู้ตัวถูกความเย็นมากระแทบรุนแรง ก็เกิดอาการเป็นไข้หวัดขึ้นมา แล้วก็ต้องไปรักษาไปโรงพยาบาล ต้องไปซื้อหยูกซื้อยา มันเป็นอันตรายมาก แต่ถ้าเรานึกว่าดินฟ้าอากาศมันเปลี่ยนแปลง

ประเดี้ยวร้อนประเดี้ยวเย็น ประเดี้ยวเป็นอย่างนั้นประเดี้ยวเป็นอย่างนี้ เราไม่ประมาท เราเอาผ้าคลุมไว้ นอนเอาผ้าคลุมเหนือคลุมตัว โดยเฉพาะที่หน้าอกนะ เพราะหน้าอกนี่เรื่องข้างในมันเยอะ ของดีๆ อยู่ในหน้าอกทั้งนั้น ปอดก็อยู่ตรงนั้น หัวใจก็อยู่ตรงนั้น อะไรมันก็อยู่ในอกของเราทั้งนั้น ก็ให้ความอบอุ่นแก่เขาหน่อย อย่าให้เขาเกิดว่าเหว่ จนใจเย็นขึ้นมา ก็ไม่มีเรื่องอะไรไม่เกิดปัญหา

เรื่องการกินก็เหมือนกัน คนกินโดยไม่ปฏิบัติธรรม กินพร่ำเพรื่อ กินไม่เป็นเวลา กินเพราะติดรสอาหาร ไม่ได้กินเพื่อย่อย แต่ว่าอยู่เพื่อกิน เลยกินสும்สั่มห่าไม่เลือกว่าอะไรควรกิน อะไรไม่ควรกิน อะไรควรดื่มอะไรไม่ควรดื่ม ดื่มเข้าไปเรื่อยๆ แม้ของเป็นพิษ มันไม่ดี ก็อุตส่าห์ดื่มเข้าไป ดื่มจนกระทั่งว่าประสาททนไม่ไหว แล้วก็เกิดโรคแก่ร่างกาย ทำให้เสียชีวิตไป เพราะการดื่ม เสียชีวิตไปเพราะการกิน ก็มีอยู่มิใช่น้อย

แม้การประกอบกิจการงานถ้าว่าไม่ใช่ธรรมะเราก็ประกอบกิจการงานโดยไม่ได้คิดโดยไม่ได้ตรอง ทำไปเพราะความอยากจะได้อยากจะมีในเรื่องอะไรต่างๆ เช่นว่าไปค้าของที่ไม่ควรค้า เช่น ค้าเฮโรอีน เป็นต้น เหมือนกับคนทำราชการในตำแหน่งรองกงสุลไทยในประเทศอเมริกาคิดจะร่ำรวยไวๆ เพราะเงินเดือนมันน้อย ความจริงเขาให้มากแล้วละ ข้าราชการสถานทูตนะ ให้บ้านอยู่ ให้รถยนต์ใช้ แล้วให้เงินเดือนพอใช้

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๘

เพราะเขารักษาเกียรติคนที่เป็นตัวแทนของราชการไปอยู่ต่างประเทศ แต่เพราะใช้จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย แล้วอยากจะ“รวยทางลัด” ก็ไปค้าเฮโรอีนเข้า ผลที่สุดก็ถูกจับได้ ป่านนี้คงไปนอนอยู่ในคุกเมืองชิคาโกเรียบร้อยแล้ว

นี่มันเรื่องอะไร ไม่ได้ใช้ธรรมะ ไม่ได้เอาธรรมะไปใช้ จะทำอะไรก็ไม่คิดไม่ตรองให้รอบคอบว่ามันจะเกิดความเสียหาย ถ้าเป็นคนใช้ธรรมะก็จะไม่กล้าที่จะกระทำความชั่ว

การกล้าทำความชั่วนั้นเขาเรียกว่า“คนหน้าด้าน” คือไม่ระมัดระวังในการกระทำแล้วก็เกิดเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตการงาน แล้วก็เสียไปถึงวงศ์สกุล โครสกุลเดียวกันพอได้ยินชื่อแล้ว อ้อ! ญาติคุณนะค้าเฮโรอีน ญาติคุณนะทำอย่างนั้นทำอย่างนี้ นี่แหละเขาเรียกว่าดีทามาติ เอ๊ย..“ชั่วทามาติ” คือชั่วแล้วเอาไปเที่ยวทำญาติให้แปดเปื้อน ถ้า“ดีทามาติ”มันค่อยยังชั่วหน่อย ใครก็อยากจะเป็นญาติกับคนดี แม้ไม่เป็นญาติก็อ้างตัวว่าเป็นญาติ แต่คนชั่วนั้นไม่มีใครอยากจะเป็นญาติด้วย

คนเราทำความชั่วเพราะขาดหลักใจ ไม่มีธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครองใจ จึงได้เกิดการกระทำในรูปที่เสียหาย แม้ความทุกข์ในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้น จะเป็นทุกข์เรื่องอะไรก็ตาม มันเกิดเพราะเราไม่มีธรรมะคุ้มครองจิตใจ แล้วเราก็ไปจับไปฉวยเอาสิ่งซึ่งไม่น่าจะจับจะฉวยเอามาเป็นของตน ก็ทำให้เกิดความทุกข์ ทุกข์เกิดเพราะหลงผิดเพราะเข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ แล้ว

ก็ไปยึดมั่นถือมั่นในเรื่องนั้นว่าเป็นตัวเราบ้าง เป็นของของเราบ้าง มันเกี่ยวข้องกับเราบ้าง

ความจริงสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้นมันก็อยู่ตามเรื่องของมัน เรียกว่า อยู่ตามธรรมชาติ ดันหมากรากไม้อะไรต่างๆ มันก็อยู่ตามธรรมชาติ คนเราก็อะไรตามเรื่องของตนๆ ตามเรื่องธรรมชาติ พออีกคนหนึ่งไปเกี่ยวข้องกับอีกคนหนึ่ง ไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อย่างหนึ่งกับเรื่องอย่างหนึ่งเข้า การเข้าไปเกี่ยวข้องกับนั้นไปเกี่ยวข้องกับด้วยความโง่ความเขลา ไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องนั้นตามสภาพที่เป็นจริง แล้วก็เลยไปยึดมั่นถือมั่นทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนด้วยประการต่างๆ เช่นว่าญาติของเราอยู่ๆ กันนี้ก็มาตายลงไป ถ้าเราไม่คิดถึงธรรมะเราก็มานั่งเสียใจเสียตายว่าไม่ควรจะตายเลย ควรจะอยู่ต่อไป อะไรต่างๆ นานาว่ากันไป คือคิดให้มันเป็นทุกข์ก็แล้วกัน คิดให้มันเป็นทุกข์

ฝึกกฎธรรมชาติ กฎธรรมดา แล้วก็นั่งคิดให้เป็นทุกข์ เสียอกเสียใจ กินก็ไม่ได้นอนก็ไม่หลับ เพราะเราไม่ประพฤติ ธรรมคิดในเรื่องที่มันกลุ้มใจ สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในชีวิตด้วยประการต่างๆ เราก็นั่งเป็นทุกข์ เป็นความผิดของใคร เป็นความผิดของคนที่ยายอย่างนั้นหรือ เราไม่ได้ผิดอะไร เราตายตามเรื่องของเขาเพราะว่าร่างกายของเขามันเปลี่ยนแปลงมาถึงที่สุดแล้ว ก็ต้องจบเรื่องกันเสียที ละครจบจาก แต่ว่าเราไม่ยอมให้จากละครมันปิด เราอยากจะให้แสดงต่อ มันฝึกธรรมชาติ

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๑๐

เหมือนเราไปตุลิกะละคร เขาเลิก..ปิด ตัวละครเข้าโรงแล้ว เรียกว่า“ปิดฉาก” เราก็ไม่อยากออกจากโรงลิเกโรงละคร อยากจะนั่งต่อไป นั่งขอร้องว่าให้แสดงต่อ ให้แสดงต่อ มีลิเกบ้าโรงไหนมันจะออกมาแสดงต่อบ้าง ก็มันปิดแล้ว มันจะกลับบ้านไปนอนกันแล้ว ไ้อ้เราไปนั่งอยู่คนเดียว ไปนั่งว่า ทำไมไม่มาแสดง..ทำไมไม่มาแสดง

ชีวิตคนเรานี้ก็เหมือนกัน เมื่อถึงเวลาเขาก็ต้องตายจากไป แล้วเราจะมานั่งเสียตมเสียตายว่า แหม! ไม่ควรจะตายเลย ควรจะอยู่ต่อไป นี่มันถูกเรื่องที่ไหน ไม่ถูกเรื่อง แต่ว่าเรากลับทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องแล้วตัวผู้กระทำนั้นเป็นอย่างไร ก็นั่งกลุ้มใจมีความทุกข์ กินไม่สบาย นอนไม่สบาย นั่งไม่สบาย จะทำอะไรๆ ก็ไม่สบายไปเสียทั้งนั้น นี่มันถูกต้องหรือการกระทำเช่นนั้น

ถ้าเราคิดในแง่ธรรมะก็จะเห็นว่าไม่ถูกต้อง เพราะเป็นเรื่องธรรมชาติที่จะต้องเป็นอย่างนั้น ร่างกายต้องเป็นอย่างนั้น มันฝืนจากความเป็นอย่างนั้นไปไม่ได้ ถึงแม้ว่าเราจะไม่ตายแต่ว่าร่างกายมันเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสิ่งที่เปลี่ยนแปลง

หุเปลี่ยนแปลงไป เมื่อก่อนนี้ฟังอะไรแจ้วไปเลยทีเดียว ต่อมาชักจะเอามือป้องหู ฮี..แกพูดว่ายังไงนะ มันไม่ค่อยชัดแล้ว เรียกว่าหุไม่ค่อยดี ใช้ไม่ค่อยสะดวกแล้ว เราก็ไม่สบายใจ ไปเที่ยวบ่นกับใครๆ หมุ่นี่แยะ..หุกี้ชักจะตึงๆ ไม่ได้นึกว่ามันเรื่องธรรมชาติ ของใช้นานมันก็ต้องเสื่อมบ้าง

วัตถุภายนอก รถจักรยาน รถยนต์ บ้านช่อง เสื้อผ้า เครื่องแต่งเนื้อแต่งตัว มันจะใหม่อยู่ตลอดเวลาได้หรือ มันจะเสื่อมเร็วไยอยู่อย่างนั้นตลอดเวลาได้หรือ มันเป็นไปไม่ได้ มันก็ต้องเปลี่ยนไปตามสภาพ ร่างกายเราก็ออย่างนั้นละ เพราะมันเป็นเรื่องของสังขารที่เกิดจากปัจจัยเครื่องปรุงเครื่องแต่ง ก็สิ่งใดที่เกิดจากการปรุงแต่งเมื่อเครื่องปรุงแต่งนั้นไม่พร้อม มันเป็นธรรมดาที่จะไม่พร้อม ไม่พร้อมเสมอไป ต้องชำรุดบ้าง ขาดนั้นขาดนี่อะไรต่างๆ มันก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป

หูชกจะตึงเข้า ไม่ค่อยจะได้ยิน ถ้าเรานึกให้สบายใจว่า เออ! มันก็ดีเหมือนกัน เพราะเมื่อก่อนได้ยินทุกเรื่อง เขาต่าก็ได้ยิน เขาชมก็ได้ยิน เสียงรถยนต์วิ่งก็ได้ยิน แล้วก็รำคาญ ที่นี้มันไม่ได้ยินก็ดีแล้วไม่ต้องรำคาญอะไร ใครต่อก็ไม่ต้องได้ยิน ใครชมก็ไม่ต้องได้ยิน ไม่ต้องดีใจ ไม่ต้องเสียใจ รถสบล้อวิ่งข้างบ้าน เมื่อก่อนได้ยินรำคาญ เดียวนี้ไม่ได้ยินก็นึกว่าไม่มีรถสบล้อวิ่งบนถนนแล้วจะได้นอนสบาย ถ้านึกอย่างนั้นมันก็สบายใจ

ว่ากันความจริงธรรมชาติเขาช่วยคนแก่ เพราะว่าคนแก่นี้เป็นคนคิดมาก ชอบคิดชอบนึกในเรื่องอะไรมาก ได้ยินนั้นเอามาคิดได้ยินนี้เอามาคิด ไม่ค่อยควบคุมความคิด ธรรมชาติก็เลยบอกเลย เอ้า! คิดมากนักให้หูตึงเสียดีกว่า เลยให้เป็นคนหูตึงแล้วจะได้ไม่ต้องคิดมาก ธรรมชาติมันช่วยให้เราสบาย แต่เรากลับไม่ชอบใจหาว่าไม่สบาย อย่างนี้เป็นตัวอย่าง

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๑๒

ตาก็เหมือนกัน ใช้มานานแล้ว ใช้มาตั้ง ๗๕ ปี แล้ว ตานี้ใช้นานมันก็มีอะไรๆ เกิดขึ้นในตาบ้าง เป็นต้อกระจก บ้าง เป็นต้อเนื้อ ต้ออะไรมันเยอะ มีโรคมากเวลานี้ ทำไมคนสมัยนี้ตาจึงมีโรคมาก เพราะเราชอบใช้แสงสว่างมากๆ เตียนไฟจ้า เปิดไฟก็แหม..ต้องสว่าง สว่างแล้วตีกาสาขาว แสงขาวกับตามันไม่ค่อยถูกกัน แล้วก็ดูบ่อยๆ ตามันก็เกิดจะเสีย

เวลานี้ก็มีโทรทัศน์ให้เราดูด้วย ดูโทรทัศน์นะไม่ใช่มันดี เพราะว่าแสงมันแรงมาเข้าตาเรา ถ้าเรานั่งดูไกลๆ มันค่อยยังชั่ว ถ้านั่งเพ่งอยู่ใกล้ๆ เหมือนเด็กน้อยชอบไปนั่งดูใกล้ๆ ดึงออกมาเสีย เด็กมันจะเสียหูเสียตาเพราะการเข้าไปดูโทรทัศน์อย่างนั้น ควรจะให้ห่างๆ ไม่ควรจะวางโทรทัศน์ไว้กับพื้นที่เด็กหมุนได้เปิดได้ แต่คุณแม่มันโห้!..โห้หนูของดิฉันมันเก่ง มันรู้ทุกช่องละคะ เก่งไม่เข้าเรื่องนะนั่นนะ ไปชมลูกว่าเก่ง เก่งไม่เข้าเรื่องนะ ช่องไหนเปิดเรื่องอะไรมันรู้ไม่ต้องบอก ชมลูก ชมลูกให้จบหายไม่ใช่เรื่องอะไร เราควรจะวางไว้ที่สูงที่ผู้ใหญ่เอื้อมเปิดได้ เด็กเปิดเปิดตามใจชอบไม่ได้ นี่วางไว้เตี้ยๆ เด็กมันก็เปิดตามใจชอบ แล้ววันอาทิตย์นี้ถ้าเด็กไม่ไปโรงเรียนก็นั่งจ้องที่โทรทัศน์ตั้งแต่เช้าตลอดวันเลย บางบ้านไม่มีโทรทัศน์อุตสาห์หาวิดีโอเทปมาให้ลูกดู ลูกมันจะได้ไม่ไปเที่ยว แต่ไม่นึกว่าดูมากจะเป็นพิษแก่สายตาของเด็ก เพราะฉะนั้นเด็กสมัยนี้สวมแว่นตากันมาก แล้วตาก็เสียกันมากเพราะแสงมันมาก

คนตามบ้านนอกบ้านนาเขาอยู่ตามธรรมชาติ ไม่ค่อยเป็นโรคตาเท่าใด เพราะตาตุ่มของเขี้ยวๆ ดูทองทุ่งก็เขี้ยวๆ ดูต้นข้าวก็เขี้ยวๆ มีแต่เรื่องเขี้ยวๆ ของเขี้ยวนี้ดูแล้วสบายตา ยิ่งเดินดูไปตามหมูไม้..สบายตา แต่ถ้ามีแสงสะท้อนไม่สบายตา เขาดูอย่างนั้น แล้วก็คำแล้วเขาก็นอนกันไป แต่เวลานี้ทางราชการกลัวชาวบ้านจะไม่มีไฟฟ้าใช้ ก็เดินเข้าไปให้มีไฟฟ้าใช้หาเรื่องให้เขาเป็นทุกข์นั่นเอง ต่อไปพอใช้ไฟฟ้าอยากฟังวิทยุ พอมีสตางค์ก็ไปซื้อโทรทัศน์ ทีนี้สตางค์ไม่พอใช้..ยุ่งละ ประเดี๋ยวก็ได้จำน่านาจำน่านสวนกัน ทำให้เกิดเรียกว่า“**ความเจริญ**”นั่นเอง **ความเจริญ**นี้มันสร้างปัญหาเหมือนกัน ถ้าที่ใดยังไม่จำเป็นจะให้เจริญก็อยู่ตามธรรมชาติไปก่อน

เขาว่าเมืองใกล้ๆ วอชิงตันมีอยู่กลุ่มหนึ่ง มีอยู่หลายร้อยครอบครัว คนในหมู่บ้านนั้นเขาไม่ยอมใช้ของสมัยใหม่ เขาไม่ใช้เครื่องยนต์กลไกในการทำนาไถนา เขาใช้สัตว์ไถนา ใช้มูลสัตว์ทำปุ๋ย แล้วกลางคืนเขาก็ใช้ตะเกียงน้ำมันแบบโบราณ เตาผิงก็ใช้ฟืนเผา ไม่ได้ใช้ของสมัยใหม่ เขาอยู่กันเป็นกลุ่มก้อนอยู่แบบโบราณแล้วเขาไม่เบียดเบียนกัน เขาเคร่งครัดในศีลในธรรม ความเจริญแผนใหม่ไม่ให้ล่วงล้ำเข้าไปในเขตบ้านของเขา ถ้าใครไปเห็นว่า อ้อ! นี่มันคนล้าหลัง ไม่ทันสมัย แล้วก็อยู่เหมือนเมื่อร้อยปีก่อนโน้น แต่ชีวิตของคนพวกนั้นเขามีความสุข ไม่มีปัญหา ไม่มีความทุกข์ยากลำบาก เขาชอบอยู่ในสภาพอย่างนั้น

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๑๔

คนในชนบทเมืองไทยเราอยู่ลึกๆ เข้าไปในป่า เขาอยู่กันสบาย ไม่มีปัญหา ไม่เบียดเบียนกัน ไม่รังแกกัน รักกันฉันท์พี่น้อง โรคภัยไข้เจ็บมันก็มีตามธรรมชาติ เช่นเป็นไข้มาเลเรียบ้าง อะไรบ้าง แต่เป็นๆ มันก็ชินไปเสียจนไม่เป็นแล้วเวลานี้

เราอยู่ในเมืองนี้ความเจริญมันมากแล้วก็ทำงาน ทำงานนี้โดยเฉพาะงานหนังสือนี้กลางคืนต้องเปิดไฟดูหนังสือ กระดาษมันก็สีขาว แสงไฟมันก็ส่องลงมาที่กระดาษ เรานั่งดูจนตามืดตามัว ตามัวแล้วยังไม่เสร็จงาน ต้องเอาน้ำล้างตาแล้วไปดูใหม่ ตามัวนะคือมันเตือนเราแล้วว่า พอแล้วนะ..ฉันชักไม่ไหวแล้วนะ มัวแล้วนะ ควรจะหลับตาเสียแล้วนอน แต่ว่าเรามันติดในคำว่า“ขยัน”นี้เอง “เอาใจใส่ต่องาน”นี้เอง เลยนั่งดูต่อไป อ่านไปจนกระทั่งว่าสายตาคิดปกติ อย่างนี้มีอยู่ทั่วไป เพราะความเจริญแผนใหม่ การแข่งขันในการทำมาหากิน ตาเราก็ชำรุดทรุดโทรมลงไป แต่ว่ามันก็เป็นเรื่องธรรมชาติ คือเป็นอย่างนั้น

พระพุทธเจ้าว่า“มันเป็นเช่นนั้นเอง” มันเป็นอย่างนั้นเอง คือ มันแก่ เราใช้มันนาน มันก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป ตาเปลี่ยนแปลงไป หูเปลี่ยนแปลงไป แข็งขาก็ไม่ค่อยแข็งแรงแล้ว เดินเหินก็ต้องถือไม้เท้ายันๆ ไขว่หน้อย สองขาไม่พอมือไปสามขาเข้า นี่มันธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้ เราก็ควรพอใจว่ามันก็ดีแล้ว..ยังเดินได้ ถ้าเดินได้ก็ควรจะได้ใจว่าเดินได้ แต่ถ้าเดินไม่ได้เสียเลย ก็นึกว่า อ้อ!..เราเดินมานานแล้ว เดินมาตั้ง ๗๕ ปี

หรือว่าเดินมาตั้ง ๘๐ ปีแล้วมันก็พอแล้วละ เดินพอแล้ว จะเดินต่อไปถึงไหน เวลาไปป่าช้านี้ ไม่ใช่ต้องเดิน เขาห้ามเอาไปทั้งนั้น เราจะไปทุกซัปร้อนอะไร ถึงเวลาจะไป เขาก็ห้ามเอาไปเรียบร้อยเลย ไม่มีใครขอให้ศพเดินไปป่าช้าสักรายเดียว ห้ามกันใหญ่โตเลย แล้วจะไปทุกซัอะไร คิดให้ดีแล้วมันก็เท่านั้นแหละสบายอกสบายใจ ถ้ามองให้ถูกต้อง เรียกว่า**มองในแง่ธรรมะ**นั่นเอง ถ้ามองในแง่ธรรมะแล้วก็สบายใจ แต่ถ้ามองโดยไม่มีธรรมะเราก็กลุ้มใจ มีความทุกข์ความเดือดร้อนใจด้วยประการต่างๆ เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนให้เราประพฤดิธรรม

ประพฤดิธรรม หมายความว่าเอาธรรมะไปใช้ในการดูในการฟัง ในการคิด ในการเดิน ในการจับต้องสิ่งอะไรทั้งหลายทั้งปวง ต้องใช้ธรรมะอยู่ตลอดเวลา

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย มันเหมาะที่จะใช้ธรรมะ เราไปนอนอยู่บนเตียงในโรงพยาบาลทำอะไร ทำอะไรไม่ได้ ต้องไปนอนเวลานอนอยู่บนเตียงนั้นจะควรจะนึกถึงธรรมะว่าเราควรจะคิดอย่างไร ควรจะทำใจอย่างไร ใจจึงจะสบาย ไม่เกิดความทุกข์ทางใจเพราะ**ความเจ็บไข้ได้ป่วย** คนไม่ได้ใช้ธรรมะก็ไปนอนเป็นทุกข์ว่า แหม! เรานี้เป็นคนอาภัพต้องมานอนโรงพยาบาล แต่หาได้มองห้องข้างเคียงไม่ว่ามีกี่ห้อง แล้วก็มีคนเท่าใดแล้ว เป็นโรคอะไรบ้างจึงต้องมานอนโรงพยาบาล บางคนโรคมากกว่าเราที่เจ็บอยู่ด้วยซ้ำไป

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๑๖

คราวหนึ่งไปเยี่ยมคนป่วยขาขาด เป็นเจ้าหน้าที่รถไฟ ทำรถไฟอย่างไรก็ไม่รู้หล่นลงมาให้รถไฟทับเล่นเลยขาหายไปข้าง ไปนอนโรงพยาบาล เลยถามว่าเป็นอย่างไรนอนโรงพยาบาลนี้ จิตใจเป็นอย่างไร โอ้ย!..มานอนใหม่ๆ ๖-๗ วันนี่ก็ลุ่มใจเต็มที นอนไม่สบายใจ แต่ว่ามองดูคนไข้อื่นๆ คนไข้ที่เป็นโรคเกี่ยวกับ กระดูกอะไรต่ออะไรในตึกเดียวกันนี้ เขานอนคุยกันเขาหัวเราะ สนุกสนานกัน คนที่เดินได้ก็เดินไปคุยกัน เดินไปคุยเตี้ยงั้นเดิน ไปคุยเตี้ยงี้ เขาไม่มีความทุกข์อะไร แล้วบางคนนะนอนทรมาน นอนคว่ำอยู่ตั้ง ๓ เดือนแล้ว ยังไม่ได้นอนหงายกับเขาสักทีหนึ่ง เราเนี่ยมันยังพลิกได้อยู่ เพียงขามันเดินไม่ได้เท่านั้นแหละ มอง เห็นคนเหล่านั้นป่วยหนักกว่าตนแล้วยังมีการยิ้มหัวได้ ยังมีความ ร่าเริงได้ ก็เลยสอนตนเองว่าเขามันป่วยก่อนเราหนักกว่าเรา เขายังนั่งยิ้มได้ แล้วเราจะมานั่งไม่ยิ้มอยู่ทำไม แกก๊ก็เลยปลงตก สบายออกสบายใจ เวลานี้เรียกว่านอนสบายใจ แม้ขามันหายไป ข้างหนึ่งก็นึกว่ามันยังดี ยังมีอยู่อีกข้างหนึ่งพอเดินได้เมื่อหายแล้ว ถ้านึกอย่างนั้นแล้วมันก็สบาย

แต่ถ้านึกว่า เออ!..เรามีขา ๒ ข้าง หายไปเสียข้างหนึ่ง น่าเสียดายขาที่หายไป เราคิดถึงขาที่หายไปแล้วมันได้เรื่องอะไร เอาใจใส่กับขาที่มันยังอยู่ดีกว่าอย่าให้อะไรมาทับให้ขาดต่อไป มันจะไม่สบายใจกว่าหรือ แต่บางคนไม่ได้คิดอย่างนั้น เพราะไม่ได้เอาหลักธรรมะไปใช้ในการพิจารณาไม่มีข้อเตือนใจให้เกิด

ความคิดในแง่ตรงกันข้าม หรือไม่ได้มองอะไรในเหลี่ยมที่ว่ามันยังดีอยู่ แม้จะสูญเสียสิ่งนั้นไปมันก็ยังดีอยู่ ยังมีอะไรเหลืออยู่ เราไม่ได้คิดอย่างนั้นจึงเป็นทุกข์มีความเดือดร้อนใจ

คนมีเงินแล้วขโมยมันมาเอาไปเสีย ลองถามตัวเองดูซิว่ามันเอาไปหมดหรือเปล่า เงินที่ขโมยเอาไป เอาไปไม่หมดมันยังอยู่ ก็ยังดีที่มันไม่หมด ยังพอได้กินได้ใช้ต่อไป ถ้าสมมติว่าเอาไปเกลี้ยงเลย เราอย่าพูดว่า..มันเอาไปหมดเนื้อหมดตัวกันคราวนี้แหละ.. เงินมันไม่ใช่ตัวเรา เพชรก็ไม่ใช่ตัวเรา สายสร้อยนาฬิกา ตุ่มหู มันเป็นตัวเราเมื่อไหร่ แล้วเมื่อเราออกมาจากท้องแม่ เราประดับมาด้วยหรือเปล่าของเหล่านั้นนะ ลองคิดในแง่..ไม่มี แล้วเรามีเราได้เมื่อไหร่ ก็เมื่อเราโตขึ้นมา เราไปทำงานทำการได้เงินได้ทองเก็บหอมรอมริบเลยอยากจะทำมาประดับอวดเพื่อนเล่น ก็เห็นเขามีอวดกันอยู่ เราก็เลยซื้อมาใช้แล้วเวลานี้ขโมยมันยืมไปใช้เสียแล้ว เราก็ควรจะไม่ต้องเสียใจ เพราะว่าเราไม่ได้สูญเสียอะไรทั้งหมด เรายังมีชีวิตอยู่ ยังมีสมองยังมีปัญญาอยู่ เราควรจะยืมได้ ยืมได้ว่า เออ!..ยังดีที่มันไม่ฆ่าฉันให้ตาย เพราะบางรายจีแล้วมันฆ่าเจ้าทรัพย์เสียเลย นี่มันยังมีใจกรุณาอยู่ มันไม่ทำร้ายฉัน ควรจะขอบอกขอบใจ ถ้ารู้บ้านมันจะส่งจดหมายไปขอบคุณสักหน่อย แต่ไม่รู้ว่าจะส่งไปที่ไหน เราก็ควรจะคิดปลอบใจว่า ยังดีที่มันไม่ทำร้ายเราให้ถึงแก่ความตาย นึกอย่างนี้ก็สบายใจ ไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจอะไร

.....สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๑๘

คุณโยมคนหนึ่งนั่งร้องไห้เป็นทุกข์เพราะว่าลูกตาย
อาตมาถามว่าโยมมีลูกกี่คน มี ๖ คน แล้วตายไปกี่คนละ คนนี้
ละคะตายคนแรก ยังอีกตั้ง ๕ นะโยม อะไรเสียไป ๑ มันยังอีก
ตั้ง ๕ นะโยม เตรียมตัวเป็นทุกข์กับลูก ๕ คนต่อไปดีกว่า ไ้
นี่ตายแล้วสบายใจแล้ว มันไม่มารบกวนขอสตางค์โยมอีกต่อไป
แล้ว ไม่สร้างปัญหาให้โยมอีกต่อไป ๕ คนที่เหลือนี้ชิมันน่ากลัว
นะที่มันยังอยู่นะ มันหลอกเอาตามใจชอบทำอย่างนั้นอย่างนี้ แม่
ก็ต้องไปเอาอกเอาใจ เอาไปเถอะ..เอาไปเถอะ แล้วมันได้แล้ว
มันขั้บรลั้ยมั่นแจ่งไป คิดว่า..คุณแม่เสียท่ากูทุกที..มันเป็นอย่างนี้
แม่ละเสียเปรียบลูกเสมอ หลอกเอาได้..ต้มเอาได้ ที่นี้ตายไปเสีย
คนก็ต้องเรียกว่าขาดผู้ขู่เข็ญไป ๑ เหลืออีก ๕ ให้นึกเสียอย่าง
นั้นมันก็สบายไปอีกเหมือนกัน ไม่มีปัญหาอะไร

เรื่องงานเรื่องการ สมมติว่าเราทำงานอยู่ รับราชการ
แล้วก็มีคามผิดเขาก็ให้ออก ถ้าไม่มีความผิดเขาก็ไม่ให้ออก
ออกแล้วก็ไปนั่งกลุ้มใจทำไม ถ้าว่าเรามีธรรมะไปใช้มันก็ไม่ผิด
แต่ว่าพวกทำผิดนี้มันไม่ค่อยเข้าวัด ไม่ค่อยอ่านหนังสือธรรมะ
มันจึงได้ทำผิด แต่ถ้าได้ศึกษาธรรมะ ได้เอาธรรมะไปใช้ เขาจะ
ไม่กระทำความผิดอย่างนั้น ครั้นเมื่อทำความผิดแล้วก็ไปนั่งเสีย
อกเสียใจ ไม่คิดแก้ตัวว่าจะทำให้มันถูกต้องได้อย่างไร เราควร
จะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร จึงจะเป็นการถูกต้องเรียบร้อย หรือ
ว่ามองดูชีวิตที่ผ่านมาว่าที่มันเกิดอะไรขึ้น นี่มันเพราะอะไร เรา

คิดอย่างไร เราคบหากับใคร เราดำเนินชีวิตในรูปแบบใดจึงได้
เกิดเป็นปัญหายุ่งยากขึ้นในชีวิตของเราด้วยประการต่างๆ เราไม่
ได้มองในแง่ไหนเพราะอะไร เพราะขาด“กัลยาณมิตร” คนเรา
ต้องมีกัลยาณมิตร “กัลยาณมิตร” คือ มิตรที่ดีที่มีปัญญา มีความ
รู้มีความเข้าใจในเรื่องการดำเนินชีวิต กัลยาณมิตรเป็นเพื่อน
แท้ที่คอยชี้ คอยบอก คอยเตือน คอยแก้ปัญหามาให้เรา

คนไม่ค่อยหากัลยาณมิตร ชอบหา“ปาปมิตร” คือมิตร
ชั่วๆ มิตรที่เป็นนักการพนัน มิตรที่ชอบดื่มสุราเมรัย มิตรที่ชอบ
เที่ยวกลางคืน มิตรที่ชวนเราให้ไปทำสิ่งเสียหาย ชอบพาไปสนุก
สนานสิ้นเปลืองเงินทอง มิตรที่เกียจคร้านการงานประพฤติดน
เหลวไหล มิตรประเภทนั้นจะเตือนเราได้อย่างไร เพราะเขาไม่
มีอะไรจะเตือนไม่มีอะไรจะบอก ปัญญาเขาไม่มี ความนึกคิดที่
ถูกต้องเขาก็ไม่มี ไปคบคนอย่างนั้นเข้าก็เกิดความเสียหาย

พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนว่า“ผู้ประพฤดิธรรมย่อมไม่คบ
ปาปมิตร แต่จะคบกัลยาณมิตร” คือมิตรที่มีความรู้มีความฉลาด
มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิต เขาจะได้คอยเตือนเราบอกเรา
ในเมื่อเราเผลอไปเราประมาทไป

คนบางคนทำความผิดมาเป็น ๑๐ ปี ทั้งๆ ที่มีเพื่อน
แต่เพื่อนก็ไม่เคยเตือนเลย จนกระทั่งเกิดปัญหายุ่งยากขึ้นใน
ครอบครัว เพื่อนเหล่านั้นก็ช่วยอะไรไม่ได้ นี่คือเพื่อนไม่แท้
เราไปคบเพื่อนไม่แท้ เพื่อนที่คอยจะปกปิดเรา เขาไม่อยากจะ

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๒๐

จะพูดให้เราเข้าใจ เขาจะได้พาเราไปเที่ยวไปเตร่ เขาจะได้พลอยกินข้าวกับเราเวลาไปเที่ยว เขานึกเอาแต่ได้ เห็นแก่ได้ไม่เห็นแก่เพื่อน เลยไม่ช่วยเพื่อนในเมื่อเพื่อนมีความคิดตกต่ำ เพื่อนอย่างนี้ใช้ไม่ได้ เราคบเข้าแล้วมันก็เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน เกิดเป็นปัญหาเพราะเขาไม่ประพฤติธรรม แต่ถ้าพบเพื่อนที่มีคุณธรรมประจำใจ พอพบกันเขาก็เตือนแล้วสอนแล้ว

นานมาแล้ว มีคนกรุงเทพฯ ๒ คน เป็นคนหนุ่ม เขาไปเที่ยว เรียกว่า“เที่ยวเสี่ยงโชค” เที่ยวผจญภัย ไปเป็นกะลาสีเรือ พ่อแม่ก็ไม่ได้ลำบากยากจนอะไร แต่ว่าเขาเที่ยวไปในทางสร้างสรรค์ ไปสมัครเป็นกะลาสีเดินเรือระหว่างสิงคโปร์ไปอินโดนีเซีย ไปบอร์เนียว ไปฟิลิปปินส์ ไปฮ่องกง ทำงานเป็นกะลาสี เป็นกะลาสีนี้ทำงานเหนื่อยมาก ต้องถูพื้นเรือ ล้างเรือ เวลาเรือไปจอดก็ต้องยกของ ใช้บันจันคุมเครื่องยกของขึ้นเรือจะไปให้เขาเหนื่อยพอใช้ แต่ว่าเขาอยากเหนื่อย อยากไปผจญกับชีวิตที่มันลำบาก เขาไม่นั่งใช้เงินของพ่อแม่ที่พ่อแม่หาไว้ให้ เขาคิดว่า จะหาเงินของเขาเอง เขาจะสร้างตัวเอง แม้คุณพ่อมีเงินมีทอง เขาบอกว่าไม่อยากได้ เพราะนั่นเป็นของที่คุณพ่อหาด้วยความเหนื่อยยากเหมือนกัน เขาจะหาของเขาเอง จึงไปเที่ยวอย่างนั้น

แล้วคราวหนึ่งเขาก็ไปเที่ยว ไปพักอยู่ที่วัดที่เมืองปีนัง อาตมาเป็นเด็กน้อยกว่าเขา วันหนึ่งก็ไปเที่ยวบนกุเขากัน บนกุเขานี้เขาขึ้นด้วยรถ แต่พวกเรานี้มันชอบเสี่ยง ไม่ขึ้นกับรถ

หรือก ปีนขึ้นไป ปีนภูเขาไปตามถนนที่เขาทำไว้ไม่ได้ราดยาง
อะไร เดินไปๆๆ ก็ไปเจอฝรั่งคนหนึ่งนั่งพักผ่อนอยู่

คนที่เคยเป็นกะลาสีไปถึงก็ไปคุยกับฝรั่งจ้อไปเลย คุย
ไปคุยมาก็อยากจะไปกับฝรั่งด้วย ฝรั่งนั้นก็เป็นคนใจดี เป็นคน
เยอรมัน..ใจดี บอกว่าจะไปด้วยก็ได้ คึนนี้ให้ไปที่เรือ ลงเรือไป
เขาจะเสียค่าเรือให้ ก็ไปที่เรือ ไปเรือแล้วเขาลืมของไว้ เขากลับ
มาที่วัด บอกว่า แหม!..คุยกันบนภูเขานั้นคุยกันเรื่องธรรมดา
พอลงไปในเรือจะไปกับมันเท่านั้นแหละ มันสอนจิปาตะเลย ฝรั่ง
นั้นสอนเรื่องอะไรต่ออะไร เรื่องการสมาคม การแต่งเนื้อแต่งตัว
การพูดการจา โอ้ย!..มันอบรมใหญ่เลยที่จะเดินทางไปเป็นคนใช้
กับมันนะมันให้การอบรมอย่างใหญ่โตเลยแล้วจึงจะไปกัน เขาก็
ไปกันแต่ไปได้ถึงไหนที่หลังก็ไม่ทราบ เดี่ยวนี้จะยังอยู่หรือจะตาย
แล้ว อ้อ!..ยังอยู่ เขาถูกฝรั่งอบรมใหญ่

นี่แหละเรียกว่าได้เพื่อนดี ไปถึงเขาอบรม ถ้าได้เพื่อน
ไม่ดี ก็ไปถึงเขาไม่ว่าอะไรละ ตามเรื่องของมึง ทำอะไรให้ถูกก็แล้ว
กัน แต่ที่เขาหวังดี เขาเรียกไปอบรมสั่งสอนกิริยามารยาท
การแต่งเนื้อแต่งตัว การกินอาหารบนโต๊ะควรจะอย่างไร
เพราะว่าต้องไปปนกับฝรั่ง เดี่ยวไปทำขายหน้า เขาจะหาว่าเป็น
คนไม่มีวัฒนธรรม แล้วเขาถามว่ามากับใคร ถ้าเขาชี้ว่ามากับ
มิสเตอร์นั่น มิสเตอร์นั้นก็พลอยเสียชื่อด้วยนะ หาว่าเลี้ยงคนไม่
เป็นนะ เป็นอย่างนั้น เขาจึงให้การอบรมบ่มนิสัย

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๒๒

คนที่เคยอยู่ในราชสำนักกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ นี่เขาเล่าว่าในหลวงรัชกาลที่ ๖ ท่านไม่เคยกริ้วใครไม่เคยกริ้วมหาดเล็ก แม้มหาดเล็กทำอะไรให้เสียหาย ท่านก็นิ่งกดพระทนต์เฉย แสดงว่าจะโกรธนะ แต่ว่าไม่ปล่อยให้มันออกมา อุดทนอดกลั้นไว้ ไม่ให้ใครรู้ว่าพระเจ้าแผ่นดินโกรธ ถ้าท่านจะพูดออกมาก็พูดเบาๆ ว่า“ซุ่มซำม” ไม่ได้พูดดังนะพูดเบาๆ “ซุ่มซำม” พูดเบาที่สุดแต่ว่าคนได้ยินท่านว่า“ซุ่มซำม” แล้วท่านพูดต่อว่า“ทำอย่างนั้นไม่ดี เดี่ยวเขาหาว่าพระเจ้าแผ่นดินเลี้ยงคนไม่เป็น” ท่านว่าอย่างนั้น นี่คือผู้ดี เรียกว่า“ผู้ดี”

ท่านเป็นพระเจ้าแผ่นดินท่านจะพูดคำไม่สมควรก็ไม่ได้ แสดงกิริยาอันไม่สมควรก็ไม่ได้ ท่านพูดแต่เพียงว่า“ซุ่มซำม” มันก็พอแล้วละ พูดอย่างนั้นนะ คนที่ท่านนั้นก็ไม่ว่าจะชอนที่รูไหนแล้วละ ท่านบอก..เดี๋ยวเขาหาว่าเลี้ยงคนไม่เป็น.. มันยังหนักกว่าการว่าเข้าไปอีก

แต่เวลาว่างๆ แล้วท่านมักจะอบรม มาประชุมกันแล้วก็พูดเรื่องนั้นเรื่องนี้ แนะนำการทำงานราชการ การติดต่อ การสังคมอะไรต่างๆ บางทีก็เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ในเมืองนอกให้ฟัง คือว่าเป็นมหาดเล็กอยู่กับในหลวงรัชกาลที่ ๖ นี่เหมือนกับเข้าโรงเรียนได้ความรู้มากมาย แล้วก็ต้องจดบันทึก ถ้าท่านทรงสอนอะไร ทุกคนต้องบันทึกไว้ เพราะว่าทรงสอนแล้ววันนั้นวันต่อไปท่านจะถามว่าเรื่องนั้นเป็นอย่างไร ตอบไม่ได้ละก็ถูกว่า

“ไม่มีหู” “คนไม่มีหู” หมายความว่าไม่รู้จักฟัง ไม่รู้จักเอาในสิ่งที่เขาให้ เลยไม่ได้อะไร เพราะฉะนั้นต้องทำตนเป็น “คนมีหู” เสียหน่อย ฟังแล้วต้องจด จดไว้ เอาไปทบทวนเพื่อให้คล่องตัว เวลาท่านถามก็ตอบได้ ถ้าตอบได้ละก็ไวใจได้

แล้วนานๆ ไปท่านก็ส่งไปทำงานนอกวัง ไปเป็นข้าราชการ ไปอยู่กับผู้หลักผู้ใหญ่ เช่น ไปเป็นเลขานุการ ไปเป็นคนรับใช้อะไรกับท่านผู้นั้นต่อไป ไปแล้วไม่เชื่อว่าท่านไม่ติดตาม ท่านสืบถามว่ามันไปทำอะไร นิสัยเป็นอย่างไร เอาการเอางานดีไหม ท่านยังตามศึกษาอยู่

ท่านเลี้ยงคนแต่ท่านคอยตามดูว่าคนของท่านเป็นอย่างไร คนไหนไม่ได้เรื่องเรียกกลับมาอยู่ในวังต่อไป ไปเป็นคนใช้จนตายไฉนคนนั้น ไม่มีทางจะได้เป็นข้าราชการเพราะมันไปไม่รอด แต่ถ้าคนไหนไปแล้วนายบอกว่าเอาการเอางานดี มีสติปัญญา สนใจในการที่จะทำงานให้ดี คนนั้นก็ค่อยดีขึ้น ดีขึ้นแล้วดีจริงๆ เพราะท่านดูคนว่ามันดีจริงไหม ถ้าดีไม่จริงละเอามาเก็บไว้ในบ้าน ไฉนนี้ใช้ไม่ได้ อย่าเอาไปอวดแขก ของไม่ดีต้องเอาไปไว้ในตู้หลังบ้าน ไฉ่ของดีเอาไปวางไว้หน้าบ้าน อวดหน่อยเป็นอย่างนั้น

ท่านทำอย่างนั้นเรียกว่า “กัลยาณมิตร” ไม่ได้เป็นแต่นาย แต่ว่าเป็นเพื่อนทางจิตทางวิญญาณที่คอยแนะนำพร่ำเตือนให้เกิดปัญญาเกิดความรู้ความเข้าใจ ชีวิตมันก็เจริญขึ้น

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๒๔

คนเรานี้ก็เหมือนกัน เราไปอยู่กับใคร บางคนไม่อดทน ไปอยู่กับคนที่เขาชอบแะชอบสอนนั้นสอนนี้ไม่อดทน บอกว่าไม่ไหว..เทศน์ทุกวัน เขาสอนนี้เขาสอนด้วยความรักด้วยความปรารถนาดี แต่ตัวไม่อยากจะฟัง อยากจะทำอะไรตามใจตัวตามใจอยาก เลยอยู่ไม่ได้ ต้องไปอยู่ที่อื่นต่อไป อันนี้เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทยที่ไปต่างประเทศ

ผู้ปกครองนักเรียนในประเทศอังกฤษเคยบ่นให้ฟัง บอกว่า แหม!..ผมนี่มันลำบากจริงๆ เอาเด็กไปฝากไว้กับครอบครัวคนอังกฤษ พิจารณาแล้วว่าครอบครัวนั้นเขาเอื้อเฟื้อ เขารักเด็ก เขาจะช่วยเหลืออบรมบ่มนิสัย เอาไปฝากไว้ อยู่เมืองไทยมันเคยอิสระเสรี ชอบเที่ยวชอบสนุก แล้วก็เพื่อนไปอยู่ต่างบ้านก็ชอบไปเยี่ยมกันไปคุยกันดึกดื่นเที่ยงคืนกลับบ้าน เขากินข้าวเขาเข้านอนแล้ว มาถึงก็กินข้าว เข้าไปในครัวเปิดตู้ทำก๊อ๊กๆ แก๊กๆ แหม่มแกนี่กว่าแมวอะไร..เปิดประตูไปดู.. อ้อ!..แมวไทยนั่นเอง ไม่ใช่แมวอะไรอย่างนั้น แหม่มก็เทศน์นะซิ เรียกมานั่งแล้วก็เทศน์ให้ฟังอย่างนั้นอย่างนี้..เรามาศึกษาเล่าเรียนไม่ใช่มาเที่ยวมาเตร่ มันต้องเอาใจใส่ ต้องกลับบ้านเป็นเวลา กินอาหารพร้อมกัน เราจะได้พูดได้คุยกัน.. เพราะเวลากินนี้เขาไม่ได้กินเฉยๆ พ่อบ้านก็ถามปัญหานั้น แม่บ้านก็ถาม ถ้ามีลูกเขาก็ถามคุยกัน นั้นแหละคือโรงเรียน ที่เข้าไปอยู่ในครอบครัวจะเป็นโรงเรียนหนึ่งที่จะให้ความรู้ แต่ว่าเด็กๆไม่เคยอย่างนั้น อยู่เมืองไทย

เขาชอบเที่ยวชอบสนุกนี่ ลูกคนมีสตางค์นี่ ใ้มีสตางค์นี่ระวังให้
ดินะ สตางค์มันจะทำลายลูก คนมีสตางค์แล้วสตางค์ทำลายลูก
เยอะแยะ ซื้อให้มันใช้มากไป เกินไป สบายเกินไป เลยมัน
ประมาณว่า พ่อแม่เป็นเศรษฐี คิดผิด ที่นี้มันก็เหลวไหลไม่ค่อย
เล่าเรียน สตางค์ทำลายลูก ความมั่งคั่งของพ่อแม่ ทำให้ลูกไม่
ก้าวหน้าก็ได้เหมือนกัน ถ้าพ่อแม่ใช้ไม่เป็น

ที่นี้เมื่อไปอยู่เมืองนอก เขากวดขัน เขาสอนเขาเตือน
เข้าห้องน้ำออกมาเขาเข้าไปดู ทำอะไรบกพร่องเขาก็ต้องเอามา
เตือนแล้ว ทานอาหารหยิบเครื่องมือผิดเขาก็เตือนแล้ว ใ้ตัวก็
ไม่สบายใจ แหม!..แกเตือนเสียเรื่อย แกสอนเสียเรื่อย ไม่อยู่แล้ว
ครอบครัวนี้ ไปอีกแล้ว ไปอีก ไปบอกผู้ปกครอง ไม่ไหวแล้วครอบ
ครัวนี้ เทศน์ผมทุกวัน อ้าว! แล้วกัน ผู้ดูแลก็ว่าเขาสอนเขาเทศน์
เราเขาอบรมเรา เราต้องอดทน

คนอังกฤษนี่เขาอยู่ด้วยความอดความทน เรามันต้อง
อดต้องทน ไม่ยอมหยอก เขาไม่ยอม อ้าว..ต้องไปหาบ้านให้อีก
คนหนึ่งๆ ปีหนึ่งย้ายบ้านไม่รู้กี่ครั้ง เพราะอยู่ที่ไหนก็เจอแต่คน
สอนทั้งนั้น คนเตือนทั้งนั้น เพราะเขาถือว่าเป็นหน้าที่ ถ้าเขา
เอาเด็กมาฝากไว้เขาถือเป็นที่ จะต้องอบรมบ่มนิสัย ถ้าไม่
สอนไม่อบรม..เสียชื่อครอบครัว ว่าเอาไปฝากครอบครัวนั้น ไม่
ได้ความ เขารักเกียรติ เขารักหน้าที่การงาน เขาก็ต้องสอน
ต้องเตือน

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๒๖

แต่ถ้าเด็กคนไหนไปอยู่ดี อยู่แบบไทย ไทยดั้งเดิมนะ อยู่แบบไทยนะอยู่อย่างไร อ่อนน้อมถ่อมตัว กลับมาถึงก็เข้ามากราบหม่อมเสียหน่อย ทำแบบไทยๆ โอ้ย!..หม่อมรักตายเลย เอ็นดู กรุณา ชั้นแรกก็คิดเงินค่าอยู่ ต่อไปมากราบบ่อยๆ ไม่คิดแล้วค่าอยู่ก็ไม่คิด เวลาหม่อมล้างชาม ก็..ให้ผมล้างเอะครับ.. ช่วยล้างชามให้หม่อม จัดโน่นจัดนี่ ตื่นเช้า..แทนที่จะนอนตื่นสายตะวันโद่ง ตื่นแต่เช้ามีอะไรก็ช่วยทำ หม่อมรักเหมือนลูกเหมือนหลาน เลยไม่อยากให้ไปไหน นี่เขาเรียกว่าไปกับธรรมะ ไปกับคุณงามความดี มันก็ช่วย เด็กนั้นมันเจริญขึ้นก้าวหน้าในชีวิตในการศึกษา อยู่ไปจนแก่ไม่อยากให้ไปไหน

มีเหมือนกันเด็กคนหนึ่งไปพบที่วอชิงตันไปอยู่กับหม่อมบอกว่าเสียเท่าไร ชั้นแรกเสีย เสียอยู่ ๕ - ๖ เดือน ที่หลังแกไม่เอาแล้ว แกไม่เอาสตางค์ผมแล้ว ถามว่าทำไมไม่เอา ก็แกนึกว่าผมเป็นลูกของแกแล้วเวลานี้ ตัวก็อยู่เป็นลูกเขาแล้ว ปฏิบัติตัวเหมือนลูก กลับบ้านตามเวลา เข้ามาถึงไปรายงานตัว ไปกราบหม่อมนั่งอยู่บนเก้าอี้ไปกราบบนตัก ลูกฝรั่งที่ไหนมันกราบแม่อย่างนั้นละ หม่อมจะน้ำตาไหล เข้าไปกราบอย่างนั้น กราบบ่อยๆ มันเป็นเสน่ห์ เป็นเสน่ห์ให้รัก คนที่ไปอยู่ด้วยนี้โดยไม่เอาสตางค์แล้วอยู่ตามสบาย นึกว่าเป็นบ้านของเธออยู่แล้วกัน นี่ธรรมะตามไปรักษา เขาเอาพระไปด้วย ไม่เอาผีไปเมืองนอก นี่มันก็ได้เรื่องได้ราวอย่างนั้น

ที่นี่เด็กบางคนมันไม่รู้เรื่องหรือก ไปนะไปอยู่ เข้าไปทำ
ไม่ดีไม่เรียบร้อย นิสัยไม่ดี มันก็เอาตัวไม่รอด

นี่ถ้าไปอยู่แบบไทย..โบราณ รู้จักกราบ รู้จักไหว้ เคารพ
ผู้หลักผู้ใหญ่ ซื่อตรงต่อหน้าที่ ตั้งใจเรียนตั้งใจศึกษา คนที่ไหน
เขาอยากเห็นคนดีทั้งนั้น เขาอยากได้คนดีไว้ในบ้าน ถ้าคนดี
เข้าบ้านแล้วเขาไม่อยากจะออกไปหรือก แต่ถ้าคนชั่วเข้าบ้านเขา
อยากจะให้ออกไป ออกไปแล้วต้องถูบ้านด้วยซ้ำไป อับมงคลมัน
อยู่ติดพื้นพรมของเขา นี่มันเป็นอย่างนี้ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง มันอยู่
กับใครทำให้คนนั้นเจริญก้าวหน้า ชีวิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

หนูๆ ที่ป็นนักเรียนมานั่งฟังอยู่กลุ่มหนึ่งนะ ฟังไว้ให้ดี
เราต้องเอาธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในฐานะป็นนักเรียน
นักศึกษา หนุ่มสาวก็เอาไปใช้ในฐานะป็นหนุ่มป็นสาว ผู้ใหญ่
ก็เอาไปใช้ในฐานะป็นผู้ใหญ่ ธรรมะนั้นเหมือนกับสระน้ำใหญ่
น้ำใสสะอาด ท่านกล่าวเปรียบว่า“ธัมโม ระหะโท อะกัททะโม
- ธรรมะเหมือนน้ำที่ไม่มีเปือกไม่มีตม” ไม่มีสิ่งโสโครก ไม่มี
จอกไม่มีแหน ป็นน้ำใสเห็นดินที่อยู่ใต้หน้า มองเห็นปลาที่ตัวก็
มองเห็น สระมันเป็นอย่างนั้น เราลงไปอาบก็ได้ ไปกินก็ได้ ทำ
อะไรก็ได้ในสระน้ำใหญ่

ธรรมะนี้เป็นเหมือนสระน้ำใหญ่ ที่คนแก่ก็อาบได้ กลาง
คนก็อาบได้ หนุ่มสาวก็อาบได้ เด็กน้อยก็อาบได้ อันธพาลก็
มาอาบเพื่อล้างอันธพาลได้ คนโง่มาอาบล้างความโง่เพื่อสร้าง

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๒๘

ความฉลาดในวิถีชีวิตขั้นก็ได้ มาได้ทั้งนั้น เอาไปใช้ได้ทั้งนั้น และเมื่อใช้ย่อมได้ผลจากการใช้ เพราะธรรมะเป็น“อกาลิก” คือไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดบุคคล ไม่จำกัดเหตุการณ์ ผู้ศึกษาผู้ปฏิบัติย่อมได้รับผลทันที เอาไปปฏิบัติแล้วก็ได้ผล

ให้นึกดูว่าชีวิตของเราที่ก้าวหน้ามาโดยลำดับนี้ ลองนั่งนึกทบทวนว่าเราก้าวหน้ามาด้วยอะไร ด้วยความผิดพลาด หรือด้วยความถูกต้อง ด้วยความดีหรือว่าความชั่ว ด้วยอะไรลองพิจารณา ถ้าพิจารณาแล้วก็จะมองเห็นว่า ที่ผ่านมานี้ด้วยความดีทั้งนั้น เราจึงเจริญก้าวหน้า มีครอบครัวเป็นหลักเป็นฐาน มีลูกดีมีหลานดี มีฐานะไม่ยากไม่จน ทรัพย์สินสมบัติพอกินพอใช้ นี่เพราะเราเดินถูกทางโดยลำดับจนกระทั่งแก่ชราก็เป็นอยู่อย่างสบายไม่เดือดร้อน

แต่ถ้าเราเดินถูกบ้างผิดบ้าง มันก็ล้มลุกคลุกคลานเหมือนคนเดินทางล้มบ้างหัวเข้าถลอกไปบ้าง เจ็บปวดไปตามเรื่องตามราวเพราะเดินไม่เรียบร้อย ไม่ศึกษาวิธีเดินให้ถูกต้องเดินด้วยความไม่มีธรรมะจึงได้เกิดเป็นปัญหา

ถ้าเราเดินถูกเดินตรงตามเส้นทางที่พระพุทธเจ้าชี้ไว้ให้เราเดิน เราก็ไม่มีเรื่องอะไร สบาย จิตใจสงบ มีความสุข แม้จะมีอะไรเป็นปัญหาเกิดขึ้นเราปลงได้เราวางได้เพราะเราใช้ปัญญาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เราปลงลงได้ เราวางลงได้ จิตใจก็เบาโปร่ง ไม่หนักใจ ไม่เดือดเนื้อร้อนใจเพราะปัญหา

นั้นๆ นี่แหละคือผลแห่งการปฏิบัติธรรมะผลแห่งการนำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวัน

แต่ถ้าเราจะเอาธรรมะอะไรไปใช้ เพราะธรรมะมันมาก พระพุทธเจ้าตรัสไว้มากมายหลายเรื่องหลายประการ ที่ตรัสไว้มากมายนี้คือเหมาะแก่คนแก่เรื่อง ไปพบคนนั้นพูดเรื่องอย่างนั้นพูดเรื่องเหมาะกับคนนั้นกับเหตุการณ์นั้น สถานการณ์นั้นๆ ไปพบ คนอื่นก็พูดอีกเรื่องหนึ่งเหมาะกับคนอื่นต่อไป

ที่นี่เราก็คือศึกษาว่าจากเรื่องเหล่านั้นเราก็คือเอามาเลือกมาใช้ให้เหมาะแก่เรื่องของเราหรือว่าเวลาเมื่อไรเกิดขึ้นเป็นปัญหาในชีวิตของเรา เราจะหยิบตอนไหนมาใช้ เอามาแก้ปัญหาก็ชีวิตของเราเราก็หยิบได้เพราะเรา รู้ เราเรียนเรา รู้ เราพร้อม จึงเป็นหน้าที่อีกอันหนึ่งที่จะต้องกระทำคือหมั่นศึกษาธรรมะไว้ ศึกษาด้วยการนั่งฟังธรรมะ เช่น มานั่งฟังวันอาทิตย์นี้ก็พยายามให้แนวทางชีวิตง่ายๆ แก่ญาติโยมทั้งหลายเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือว่าเราอ่านจากหนังสือที่เรามีอยู่ อ่านค้นคว้าจากเรื่องเหล่านั้น จำไว้ พอมีปัญหาขึ้นก็หยิบมาใช้ได้ทันที่ แต่ถ้าวเราไม่มีอยู่ใกล้เนื้อใกล้ตัวจะเอามาใช้ได้อย่างไร มันลำบากมันไม่สำเร็จประโยชน์ เพราะเราเตรียมไม่พร้อม

เบื้องต้นจึงต้องศึกษาหาความรู้ความเข้าใจ เช่น คนหนุ่มที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาช่วงระยะหนึ่งของชีวิต นี่คือการเจตนาเป็นกุศลของพ่อแม่ ที่ต้องการให้ลูกรู้จักชีวิตอย่างถูกต้อง

สุขสบายเพราะใช้ธรรม ๓๐

ได้เรียนได้เข้าใจตามแนวทางคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อจะได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป และเขาให้บวชเมื่ออายุ ๒๐ ปี เรียกว่าพอเริ่มบรรลุนิติภาวะ ต่อไปจะต้องพึ่งตัวเอง ช่วยตัวเอง ต่อไปจะต้องสู้กับปัญหาชีวิต ไม่มีใครเป็นพี่เลี้ยงแล้ว ออกไปจากพ่อจากแม่ ต้องมีพระพุทธเป็นพี่เลี้ยง มีพระธรรมเป็นพี่เลี้ยง มีพระอริยะสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าเป็นพี่เลี้ยง คอยดูแลคอยเตือนจิตสะกิดใจไม่ให้เราเกิดอะไรที่ผิดพลาดเสียหายในวิถีชีวิต เพราะพ่อแม่อยากให้เห็นลูกเจริญก้าวหน้า

เพราะฉะนั้นผู้ที่บวชเข้ามาจึงต้องตั้งใจศึกษาอบรมบ่มนิสัย ต้องนั่งมองตัวเองเสียบ้าง พิจารณาตัวเองว่าเมื่อก่อนเราเป็นอย่างไร เดียวนี้เรามาบวชอยู่เป็นอย่างไร ต่อไปวันข้างหน้าเราควรจะเป็นอย่างไร มีอะไรควรจะปรับปรุงบ้าง มีอะไรควรจะแก้ไขบ้าง ไม่ใช่บวชเฉยๆ บวชเพื่อมาเรียนวิชาดูตนเอง ดูนิสัยดูลักษณะความเป็นอยู่ของตนเองให้มันถูกต้อง แจ่มแจ้งแล้วจะได้ปรับปรุงแก้ไขต้องทำให้ดีขึ้นกว่าเมื่อเราไม่ได้บวช

ก่อนบวชนี่เป็นอย่างหนึ่ง เช่นว่าเป็นคนเหลวไหล บางคนก็เหลวไหลไม่เอาถ่าน อายุเกิน ๓๐ ปีแล้วยังไม่ได้เรื่องไม่ได้ราว หาความทุกข์ให้แก่พ่อแม่ เขาเรียกว่าเกิดมาฆ่าพ่อแม่ ฆ่าคนประเภทนั้น ทำให้พ่อแม่ร้อนใจเป็นทุกข์ เขาเรียกว่าฆ่าพ่อแม่ นี่ยังไม่ได้เรื่อง เอามาบวช บวชแล้วอย่าไปฆ่าพ่อฆ่าแม่ด้วยความประพฤติน่าเกลียดต่อไป แต่จะต้องไปใช้ชีวิตให้เป็น

ประโยชน์ด้วยการทำงานทำการ อย่างนี้กว่าพ่อแม่เราเป็นอย่างนั้นเราจะทำงานอย่างนั้นไม่ได้ ต้องนึกว่าเรามีความรู้ขนาดไหน เรามีความสามารถขนาดไหน พอจะตั้งต้นจุดใดได้ จะไปตั้งต้นสูงขึ้นไปเลยมันไม่ได้ ต้องเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นต้น ก้าวไป ก้าวไป จนถึงขั้นสูงสุดของชีวิต ต้องคิดอย่างนั้น ถ้าเราคิดได้อย่างนี้ ความสนใจในการศึกษาคำสอน สนใจในการที่จะเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันก็จะเกิดขึ้น

ญาติโยมทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน ที่เรามาวัดนี้ต้องเสียสตางค์ค่าเดินทาง มาแล้วมันต้องให้คุ้ม คือให้ได้ความรู้ความเข้าใจ เอาไปใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันให้ได้ จึงจะคุ้มกับการเดินทางที่เรามา เมื่อได้แล้วอย่าเอาไปใช้คนเดียว มีใครเป็นเพื่อนเป็นมิตร แจกๆ ให้เขา ดึงเขามาให้มารับมาฟังมารู้มาเรียนจะได้เกิดปัญญา เกิดความรู้ความเข้าใจขึ้นบ้าง อย่างนี้ก็จะเป็นการช่วยกันส่งเสริมศีลธรรมในพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามในจิตใจคน เราจะอยู่ด้วยกันด้วยความสุขความสบายตามสมควรแก่ฐานะ

ดังที่ได้แสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

อย่าให้อายไก่

ถ้าคนเรา เปรียบกับไก่ ดูให้ดี
มันไม่มี นอนไม่หลับ ไม่ปวดหัว
ไม่มีโรค ประสาท ประจำตัว
โรคจิตไม่ มากแล้ว กับไก่อ้น้อย

คนในโลก กินยา เป็นต้นฯ
พวกไก่อ้มัน ไม่ต้องกิน สักเท่าก้อย
หลับสนิท จิตสบาย ร้อยทั้งร้อย
รู้สึกละอาย แห้งน้ำใจ อายไก่อ่อย

ได้เป็นคน หรือจึงได้ นอนไม่หลับ
ควรจะนับ ว่าเป็นบาป หรือบุญเหวี่ยง
มีธรรมะ กันเสียละ อย่าละเลย
อยู่สบาย ไม่ละอาย แก่ไก่อ้มัน ฯ

พุทธศาสนิกชน

ผู้ประพาศิธรรม
ย้อนกลับและตื่น
เป็นสุข